

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA 's Gravenhage

Onderwerp
Advies over het ontwerpbesluit Uitvoeringsbesluit
Kiescolleges BES

KIESRAAD

Datum
16 april 2018

Ons kenmerk
2018-0000188606

Inlichtingen
mr. P.A. Kingma
T +31 (0) 70 426 84 03
F +31 (0) 70 345 0879

Uw kenmerk

Blad
1 van 3

Bezoekadres
Zurichtoren, 14 etage
Muzenstraat 85
2511 WB Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.kiesraad.nl

E-mailadres
kiesraad@kiesraad.nl

1. Inleiding

In uw brief die wij op 27 februari jl. ontvingen, verzoekt u de Kiesraad advies uit te brengen over het ontwerpbesluit Uitvoeringsbesluit Kiescolleges BES tot wijziging van het Kiesbesluit en het Rechtspositiebesluit politieke gezagdragers BES (hierna: het ontwerpbesluit). Het ontwerpbesluit wijzigt de hiervoor genoemde besluiten als gevolg van de wet tot wijziging van de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (WolBES) en de Kieswet (hierna: de wijzigingswet) in verband met de introductie van kiescolleges ten behoeve van de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer voor de Caribische openbare lichamen (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Om Nederlandse ingezetenen in Caribisch Nederland invloed uit te kunnen laten oefenen op de samenstelling van de Eerste Kamer wordt ernaar gestreefd om dit ontwerpbesluit gelijktijdig met de wijzigingswet op 1 augustus 2018 in werking te laten treden. Over de wijzigingswet heeft de Kiesraad op 22 mei 2017 advies uitgebracht.¹

2. Samenvatting

Op grond van een nog in werking te treden wijziging van de Kieswet zijn de bepalingen in het Kiesbesluit die de provinciale statenverkiezingen regelen (mede) van toepassing op de kiescollegeverkiezingen. De Kiesraad onderschrijft het uitgangspunt dat de leden van de kiescolleges de Eerste Kamerleden zoveel mogelijk op dezelfde wijze kiezen als de leden van de Provinciale Staten dat doen. De Raad kan ook in zijn algemeenheid

---

¹ Advies Kiesraad 22 mei 2017: <https://www.kiesraad.nl/adviezen-en-publicaties/adviezen/2017/05/22/advies-kiescolleges-eerste-kamer>

Datum
16 april 2018

Kenmerk
2018-0000188606

Onderdeel
Kiesraad

Blad
2 van 3

instemmen met de wijze waarop de verkiezing van de leden van de kiescolleges in het onderhavige uitvoeringsbesluit verder vorm heeft gekregen.

Naar aanleiding van een voorgestelde aanpassing in artikel Ya 2 van het Kiesbesluit, vraagt de Kiesraad in dit advies wel uw aandacht voor de vermelding van 'aanduidingen' op de kandidatenlijst in andere talen. Daarnaast heeft de Kiesraad enkele opmerkingen over de bepalingen die in het voorgestelde artikel Ya 5a van het Kiesbesluit zijn opgenomen over hertellingen.

3. Wijzigingen van het Kiesbesluit

Afdeling II van het Kiesbesluit bevat met name bepalingen over de registratie van de aanduiding van een politieke groepering, de inlevering van kandidatenlijsten, het onderzoek van de kandidatenlijsten, de wijze van stemming, de stemopneming door het stembureau en de wijze van uitslagvaststelling. In het onderhavige uitvoeringsbesluit wordt in hoofdstuk Ya van afdeling IVa op bepaalde punten van afdeling II afgeweken. Het betreft hier bepalingen die gaan over het overmaken van waarborgsommen in de openbare lichamen voor de registratie van aanduidingen van politieke groeperingen en het inleveren van kandidatenlijsten, over de wijze waarop kandidaten op de kandidatenlijst worden vermeld en over de gecombineerde stemmen voor eilandsraads- en kiescollegeverkiezingen. De afwijkende bepalingen die in de Kieswet zijn opgenomen met betrekking tot de Eerste Kamerverkiezingen in de openbare lichamen, hebben hoofdzakelijk betrekking op het inleveren van de kandidatenlijsten. De Kiesraad kan zich in algemene zin vinden in de voorgestelde wijzigingen van het Kiesbesluit die voortkomen uit de nog in werking te treden bepalingen van de wijzigingswet.

De Kiesraad vraagt wel uw aandacht voor de regeling die wordt voorgesteld in artikel Ya 2 van het Kiesbesluit, waarin wordt bepaald dat aanduidingen op de kandidatenlijsten voor de eilandsraad- en kiescollegeverkiezingen in het Papiaments of het Engels mogen worden vermeld. Dit roept de vraag op wat hier wordt bedoeld met de term 'aanduiding'. In het kiesrecht is het gebruikelijk dat met die term de naam van een geregistreerde politieke groepering bedoeld wordt. In de memorie van toelichting wordt echter verwezen naar artikel H 2, vijfde lid, van het Kiesbesluit waaruit (indirect) afgeleid kan worden dat het niet om geregistreerde aanduidingen gaat, maar om de wijze van vermelding van kandidaten op de lijst. De Kiesraad adviseert u de tekst van het besluit op dit onderdeel te verduidelijken.

Tevens heeft de Kiesraad naar aanleiding van artikel I onderdeel F (art. Ya 5a) twee opmerkingen.

A) Twee centraal stembureaus

In artikel Ya 5a, eerste lid, van het Kiesbesluit (nieuw) staat: 'Voor zover bij gecombineerde stemmen voor de verkiezing van de leden van de eilandsraden en de leden van de kiescolleges, het centraal stembureau voor een verkiezing of voor beide verkiezingen tot een nieuwe stemopneming

Datum
16 april 2018

Kenmerk
2018-0000188606

Onderdeel
Kiesraad

Blad
3 van 3

besluit (...).¹ De formulering van dit artikel is naar de mening van de Kiesraad wat ongelukkig gekozen. Daarmee wordt gesuggereerd dat het centraal stembureau één besluit neemt dat gevolgen heeft voor twee verschillende verkiezingen. Hoewel het centraal stembureau voor de verkiezing van de leden van de eilandsraad tevens het centraal stembureau voor de verkiezing van de leden van het kiescollege is, betreft het hier twee gescheiden verkiezingen, wat met zich brengt dat het centraal stembureau twee besluiten dient te nemen. In de praktijk hoeft dit niet te betekenen dat er twee openbare zittingen zullen plaatsvinden, maar het opmaken van twee afzonderlijke processen-verbaal ligt naar de mening van de Kiesraad wel voor de hand. Er zijn immers twee verkiezingen. Daarin past ook dat er per verkiezing besloten dient te worden om al dan niet tot een hertelling over te gaan. De Kiesraad stelt om die reden voor om in het voorgestelde artikel de woorden "of voor beide verkiezingen" te schrappen.

B) Afwijking van regeling in Europees deel van Nederland

De regeling in het voorgestelde artikel Ya 5a wijkt ook af van wat in het Kiesbesluit gebruikelijk is. Normaal wordt alleen verslag uitgebracht aan het vertegenwoordigend orgaan van de verkiezing waarvoor geen hertelling plaatsvindt (Vgl. art. P 5 Kiesbesluit). In Caribisch Nederland worden straks altijd beide vertegenwoordigende organen verwittigd. De toelichting geeft daarvoor geen overtuigende verklaring. In die toelichting staat dat het nodig is voor "de transparantie en controleerbaarheid van de hertelling", maar geldt dat argument dan niet ook bij door in het Europese deel van Nederland door centraal stembureaus geïnitieerde hertellingen? Daar is het niet geregeld. Als het centraal stembureau voor de verkiezing van de leden van provinciale staten besluit over te gaan tot een hertelling brengt het daarover ook geen verslag uit aan de zittende leden van provinciale staten. Dat er herteld is, en wat daarvan het resultaat was, blijkt immers al uit het proces-verbaal waarmee het centraal stembureau de uitslag van het vertegenwoordigend orgaan heeft vastgesteld. De Kiesraad adviseert u te overwegen of er voldoende reden is om in dit geval een andere regeling op te nemen.

4. Wijzigingen van het Rechtspositiebesluit

De voorgestelde wijzigingen van het Rechtspositiebesluit politieke gezagdragers BES geven de Kiesraad geen aanleiding tot het maken van verdere opmerkingen.

DE KIESRAAD,
voor deze,

J.G.C. Wiebenga,
Voorzitter

M. Bakker,
Secretaris-directeur